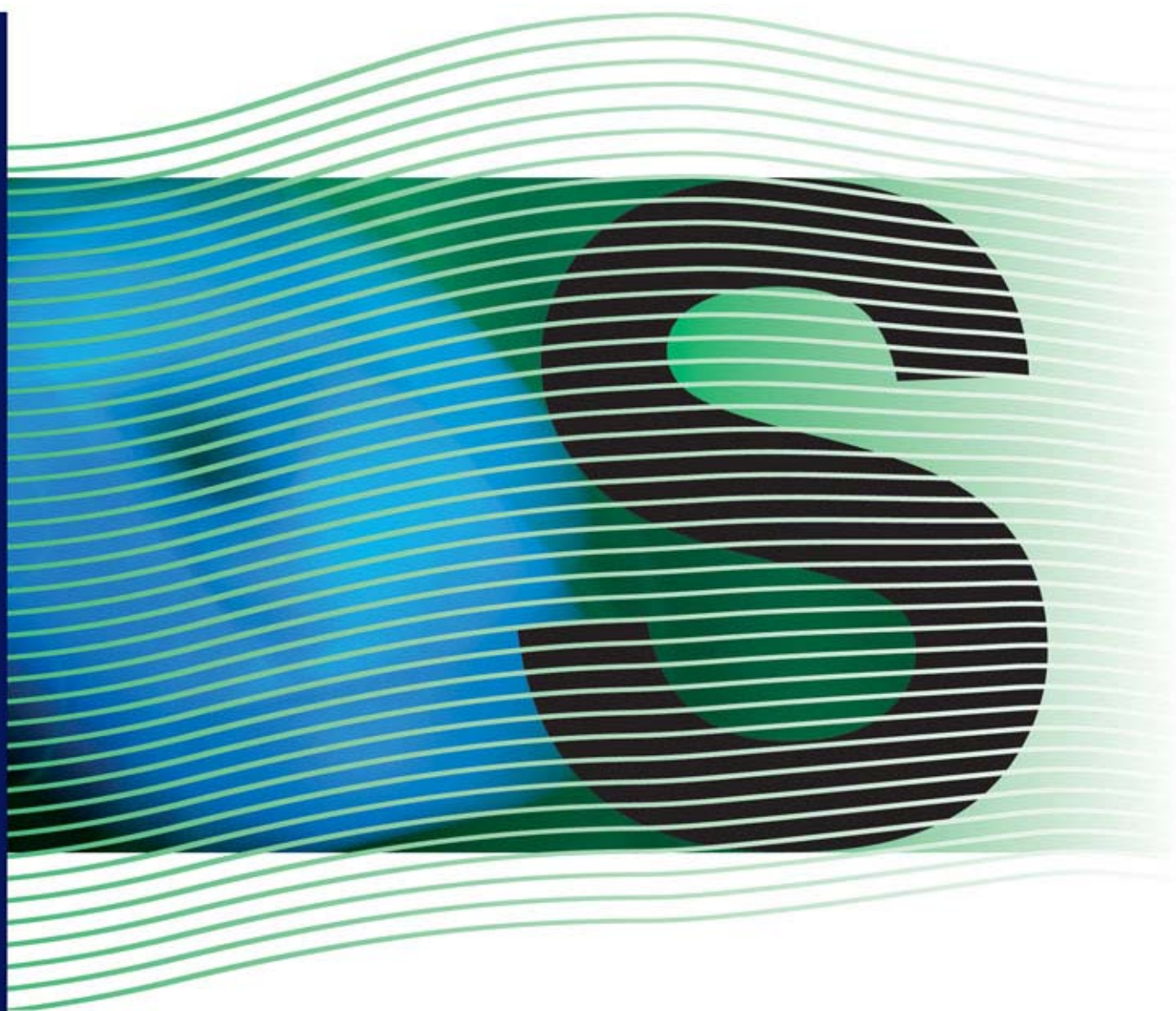

Feitenkaart Participatie en Burgerschap

2010

Centrum voor Onderzoek en Statistiek

**Feitenkaart Participatie en
Burgerschap
2010**

Drs. A.L. Roode

Centrum voor Onderzoek en Statistiek (COS)
april 2011

In opdracht van Jeugd, Onderwijs en Samenleving, gemeente Rotterdam

© Centrum voor Onderzoek en Statistiek (COS)

Auteur: Drs. A.L. Roode

Project: 10-3236

Adres: Blaak 34, 3011 TA Rotterdam
 Postbus 21323, 3001 AH Rotterdam

Telefoon: (010) 267 15 00

Telefax: (010) 267 15 01

E-mail: infocos@sdr.rotterdam.nl

Website: www.cos.rotterdam.nl

INHOUD

1	Inleiding	5
2	Demografische gegevens	7
3	Kennis: de basisvaardigheden en competenties	10
4	Materieel: het inkomen en arbeid	17
5	Beleving en opvattingen: tolerantie, emancipatie en discriminatie	21
6	Betrokkenheid: burgerschap in de eigen omgeving	33
Bijlagen		

1 Inleiding

De Feitenkaart Participatie en Burgerschap maakt deel uit van het programma gebaseerd op de kadernota “Stadsburgerschap, het motto is meedoen”, vastgesteld door het gemeentebestuur Rotterdam in april 2007. De hierop gebaseerde Beleidsregel Participatie en Burgerschap 2007-2010 is eind 2010 beëindigd. Hiervoor in de plaats komt er een nieuwe beleidsregel.

De Feitenkaart Participatie en Burgerschap 2010 is een korte weergave van de meest relevante graadmeters waar het gaat om het samenleven binnen de stad Rotterdam. Het is de laatste feitenkaart behorend tot de Beleidsregel Participatie en Burgerschap 2007-2010.

De onderwerpen die in de feitenkaart aan de orde komen zijn:

- Demografische gegevens
- Kennis: de basisvaardigheden en competenties
- Materieel: het inkomen en arbeid
- Beleving en opvattingen: tolerantie, emancipatie en discriminatie
- Betrokkenheid: burgerschap in de eigen omgeving

Door middel van figuren wordt de stand van zaken in 2010 weergegeven. De figuren zijn voorzien van een korte toelichting. Daarnaast wordt de ontwikkeling ten opzichte van 2007 in het kort geschetst.

Leeswijzer

In deze feitenkaart wordt een aantal kenmerkende graadmeters voor Participatie en Burgerschap weergegeven in de vorm van figuren. Hiernaast zijn er tabellen van deze gegevens beschikbaar.

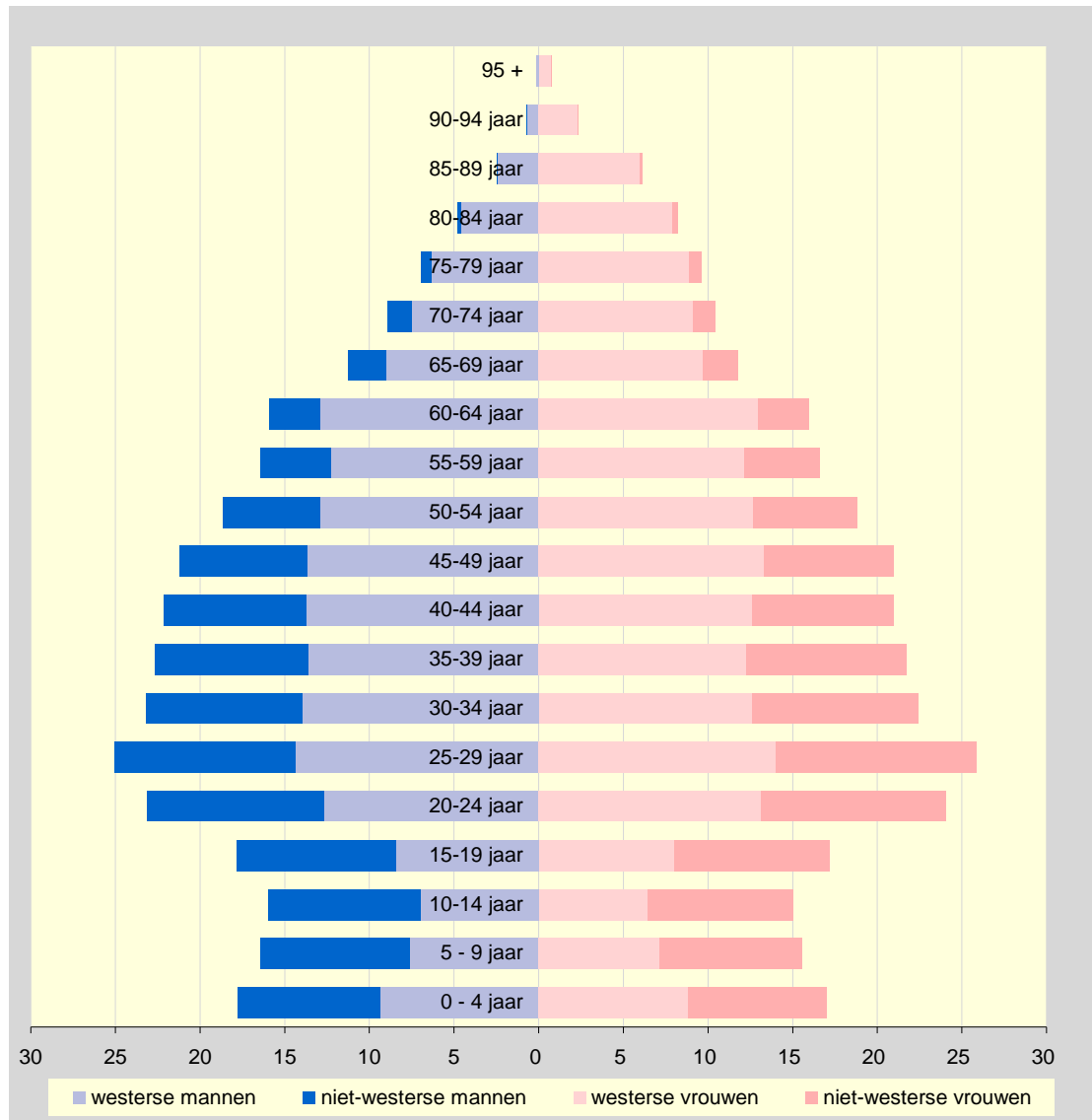
Voor zover verschillen en overeenkomsten relevant zijn, zijn de figuren gegroepeerd rondom:

- geslacht
- leeftijd in drie groepen: 16 t/m 34 jaar, 35 t/m 54 jaar en 55 jaar en ouder
- generaties onderverdeeld naar: autochtoon, 1e generatie en 2e generatie allochtoon
- etniciteit: (1) Nederlanders, (2) westerse allochtonen, (3) Surinamers, Antillianen, Kaapverdianen, (4) Turken, Marokkanen en niet-westerse allochtonen
- deelgemeenten

2 Demografische gegevens

Leeftijdsopbouw

Figuur 1 Rotterdamse mannen en vrouwen naar leeftijd en etniciteit (aantal X 1.000), 1 januari 2010

Bron: GBA, COS

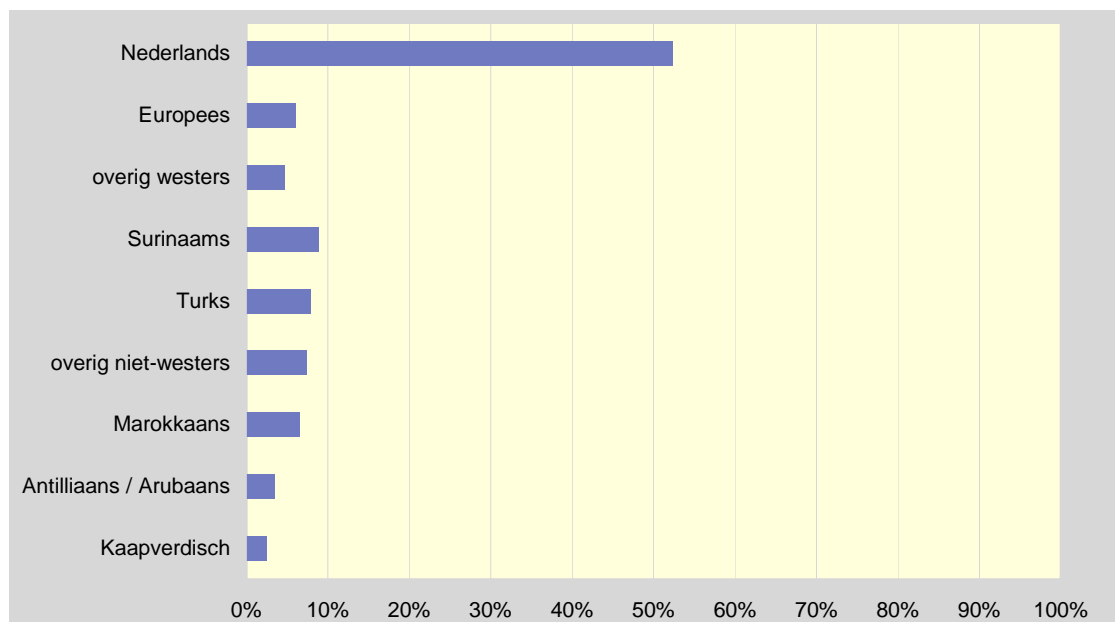
Op 1 januari 2010 wonen er bijna 593.000 personen in Rotterdam. Dit is een toename van het aantal Rotterdammers, bijna 5.800, ten opzichte van het jaar ervoor. In de leeftijdsgroepen boven de 19 jaar zijn er zowel bij de mannen als de vrouwen naar verhouding meer westerse dan niet-westerse Rotterdammers. In de leeftijdsgroep 5 tot en met 19 jaar zijn er meer niet-westerse jongens en meiden dan westerse. Van deze leeftijdsgroep is 87 procent van de niet-westerse kinderen van de tweede generatie en van de westerse kinderen is dit 68 procent. In de allerjongste leeftijdsgroep (0 tot en met 4 jaar) is het aantal westerse meisjes en jongetjes (iets) groter dan het aantal niet-westerse. Het overgrote deel van de allochtone kinderen bin-

nen deze leeftijdsgroep behoort tot de tweede generatie: 97 procent van de niet-westerse kinderen en 84 procent van de westerse kinderen.

Ontwikkeling: Gedurende de jaren 2008 en 2009 is de omvang van de Rotterdamse bevolking groter geworden. In de jaren daarvoor was er sprake van een krimpende bevolking. Per saldo is het aantal bewoners ten opzichte van 1 januari 2007 met bijna 8.900 personen toegenomen. De jeugdige bevolking, onder de 20 jaar, bestaat uit meer niet-westerse allochtone kinderen en jongeren dan uit westerse. Dit gold tot 1 januari 2009 ook voor de allerjongste leeftijdsgroep, de 0- tot en met 4-jarigen. Echter begin 2009 is de verhouding anders in deze leeftijdsgroep: er zijn nu meer westerse kinderen. De cijfers van 1 januari 2010 laten zien dat de trend binnen deze leeftijdsgroep doorzet. Dit komt ten eerste door de toename van de derde generatie binnen deze leeftijdsgroep: de derde generatie wordt beschouwd als autochtoon. Ten tweede is de instroom van westerse allochtone kinderen in deze leeftijdsgroep vanuit het buitenland gedurende de jaren 2008 en 2009 sterker gegroeid dan de instroom van niet-westerse kinderen.

Etniciteit

Figuur 2 De Rotterdamse bevolking naar etniciteit, 1 januari 2010

Bron: GBA, COS

Het aandeel Nederlanders is met 52 procent verreweg de grootste bevolkingsgroep in Rotterdam. Het aandeel Europese en overig westerse allochtonen is 11 procent. Het aandeel niet-westerse allochtonen komt uit op 37 procent. Van hen vormen Surinamers, Turken en Marokkanen samen met de groep overig niet-westers de grootste bevolkingsgroepen.

Ontwikkeling: In 2007 was 54 procent van de Rotterdammers autochtoon, in 2010 is dit 52 procent. In dezelfde periode zijn de aandelen westerse en niet-westerse allochtonen beiden met een procentpunt toegenomen. De toename van de aandeel westerse allochtonen wordt vooral veroorzaakt door het toegenomen aantal personen met een Europese herkomst. In de periode van begin 2007 tot begin 2010 is het aantal met bijna vijf duizend toegenomen.

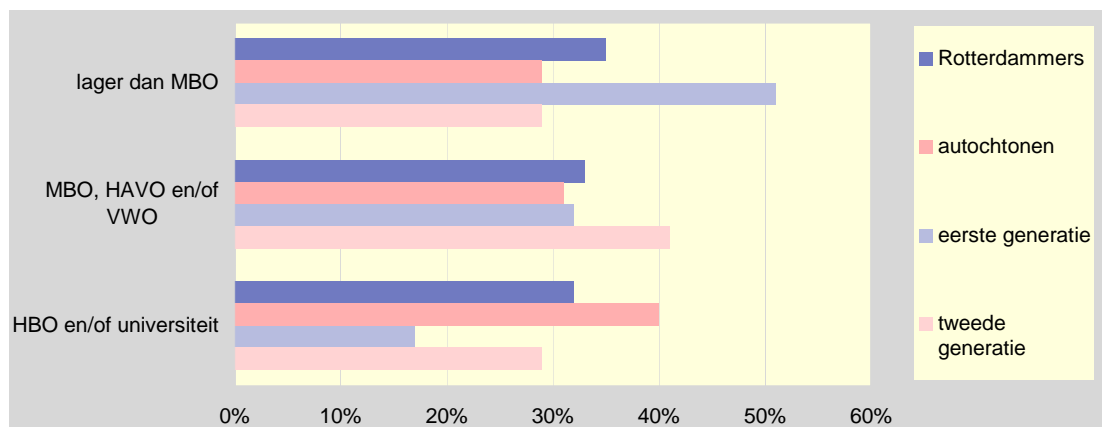
Samenvatting Demografische gegevens

Begin 2010 vormen Nederlanders, nog steeds verreweg de grootste bevolkingsgroep in Rotterdam. Onder de 5- tot en met 19-jarigen zijn er meer niet-westerse Rotterdammers dan wes-

terse Rotterdammers. Dit geldt niet voor de allerjongste leeftijdsgroep (onder de 5 jaar). Hier is het aantal westerse kinderen de laatste twee jaar groter dan het aantal niet-westerse. Door de toename van de derde generatie binnen deze leeftijdsgroep en een sterkere groei van de instroom van westerse kinderen vanuit het buitenland is het aantal westerse 0- tot 4-jarigen groter dan het aantal niet-westerse.

3 Kennis: de basisvaardigheden en competenties

Figuur 3 Opleidingsniveau Rotterdamse bevolking van 15 tot en met 64 jaar, 2010

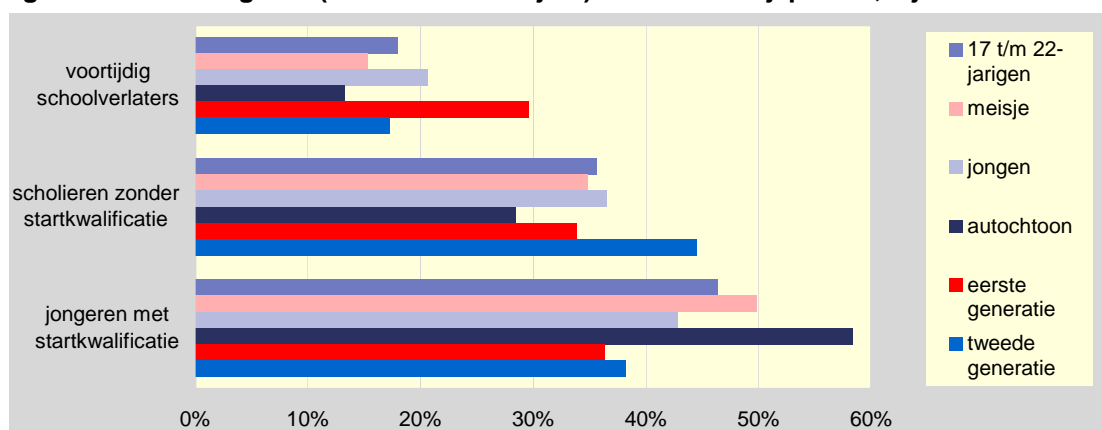
Bron: Omnibusenquête, COS

N.b. De leeftijdsgroep 15 tot en met 64 jaar vormt de potentiële beroepsbevolking.

Het percentage lager opgeleid dan MBO is het hoogst onder de eerste generatie allochtonen (51 procent). Onder de tweede generatie is het percentage opgeleiden met MBO, HAVO en/of VWO het hoogst (41 procent), onder autochtonen het percentage HBO en/of universiteit (40 procent). Kortom, de eerste generatie is het laagst opgeleid en de autochtonen het hoogst.

Ontwikkeling: Sinds 2007 is het opleidingsniveau van ongeveer gelijk gebleven. Verandering van opleidingsniveau is pas waarneembaar over een veel langere periode.

Figuur 4 Jongeren (17 tot en met 22 jaar) naar onderwijspositie, 1 januari 2010

Bron: JOS en GBA, bewerking COS

Voortijdig schoolverlaters: jongeren die geen opleiding volgen en geen diploma havo, vwo, mbo-niveau 2 of hoger hebben

Scholieren zonder startkwalificatie: schoolgaande jongeren die geen diploma havo, vwo, mbo-niveau 2 of hoger hebben

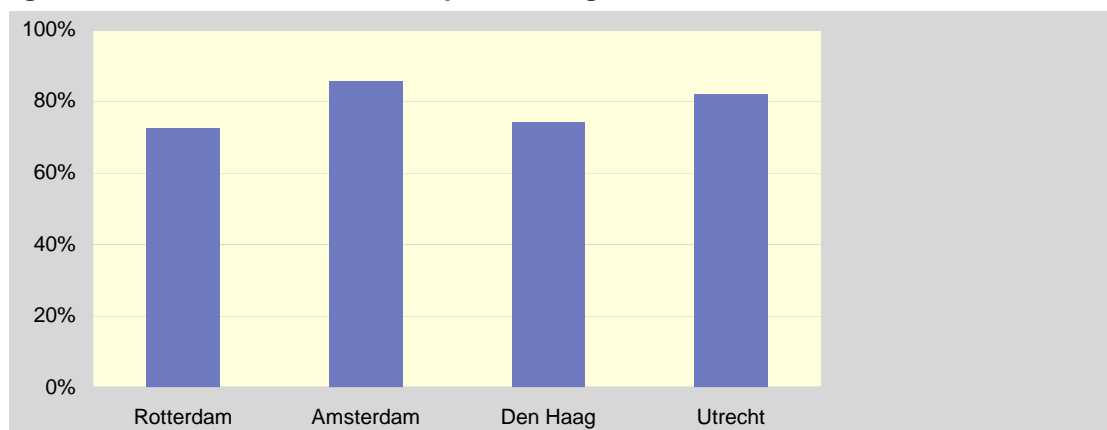
Jongeren met startkwalificatie: jongeren die beschikken over een diploma havo, vwo, mbo-niveau 2 of hoger

Meisjes hebben beduidend vaker een startkwalificatie dan jongens. Jongens zijn vaker voortijdig schoolverlater en vaker scholier zonder startkwalificatie.

Allochtone jongeren van de eerste generatie zijn vaker voortijdig schoolverlater dan autochtone en allochtone jongeren van de tweede generatie. De laatsten zijn vaker dan de beide andere groepen nog scholier zonder startkwalificatie. Zij verlaten de school minder vaak voortijdig dan de eerste generatie. Autochtone jongeren hebben het vaakst een startkwalificatie.

Ontwikkeling: In de periode 2007 – 2010 is het aandeel jongeren met een startkwalificatie onder autochtonen sterker gestegen dan onder allochtonen. Maar ook onder allochtonen van zowel de eerste als de tweede generatie is er een stijging van het aandeel startgekwalificeerden. Het aandeel voortijdig schoolverlaters is onder de eerste generatie allochtone jongeren hoger dan onder autochtone jongeren en tweede generatie. Ten opzichte van vorig jaar is het voortijdig schoolverlaten onder jongeren gestegen. Bij de eerste generatie komt het percentage boven dat van 2007 uit, bij de tweede generatie is het gelijk en bij autochtone jongeren is het lager.

Figuur 5 Aandeel in de beroepsbevolking met een startkwalificatie, 2009

Bron: Enquête Beroepsbevolking, CBS

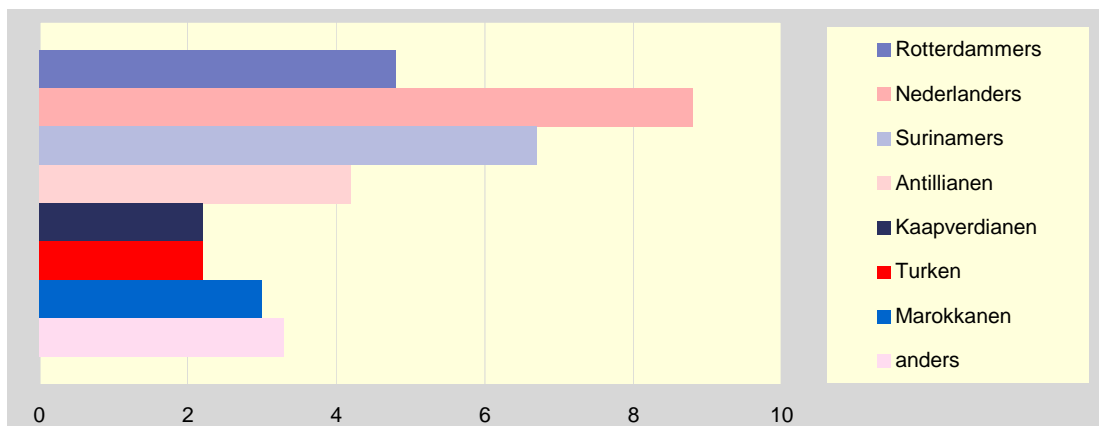
N.b. Werkenden en werklozen in de leeftijdsgroep 15 tot en met 64 worden gerekend tot de beroepsbevolking.

Het hebben van een startkwalificatie betekent dat de betrokkene beschikt over een voltooide opleiding havo, vwo, mbo niveau 2 of hoger. Het aandeel bewoners dat behoort tot de beroepsbevolking en beschikt over een startkwalificatie is in de figuur aangegeven. De Amsterdamse en de Utrechtse beroepsbevolking zijn hoger opgeleid dan die van twee andere grote steden. Het opleidingsniveau van de Rotterdamse beroepsbevolking is het laagst. In Rotterdam heeft 72 procent van de beroepsbevolking een startkwalificatie, in Amsterdam is dit 86 procent.

Ontwikkeling: Rotterdam heeft al langere tijd het laagste aandeel startgekwalificeerden onder de bewoners behorend tot de beroepsbevolking van de vier grote steden. Het verschil is ongeveer hetzelfde gebleven.

Taalbeheersing

Figuur 6 Rapportcijfers taalvaardigheid, 2010

Bron: Enquête Sociale Index, bewerking COS

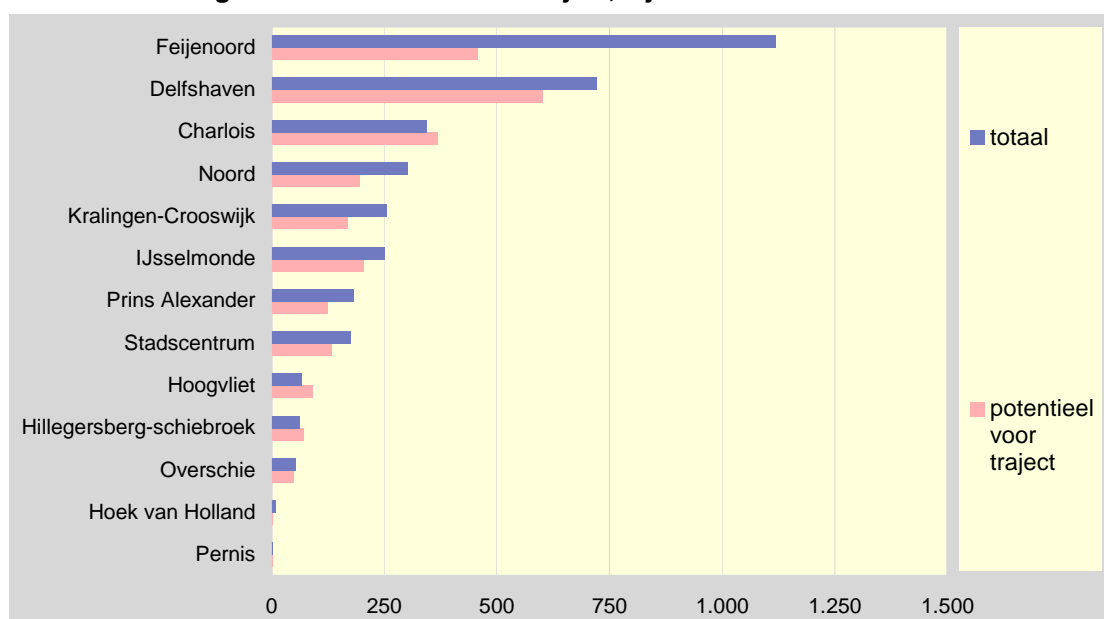
N.b. Hoe hoger het rapportcijfer hoe beter de taalvaardigheid is. De taalvaardigheid is met een enquête gemeten door de Rotterdammers te vragen of zij veel, een beetje of geen moeite hebben met schrijven, lezen en spreken. Met de interpretatie van de taalvaardigheid wordt voorzichtig omgegaan omdat het gebaseerd is op self-report van de respondenten.

Verschillen tussen de verschillende jaren worden vooral veroorzaakt door een hoger aandeel telefonisch geënquêteerden en een lager deel face-to-face geïnterviewden. De eerste groep geeft blijk van een hogere taalvaardigheid dan de laatste groep. Jongeren zijn positiever over hun taalvaardigheid dan ouderen.

Naar eigen inschatting is de taalvaardigheid van Kaapverdianen, Turken en Marokkanen minder goed dan die van Antillianen, Surinamers en Nederlanders. De beide laatst genoemde groepen schatten hun taalvaardigheid hoger in dan men dat gemiddeld in Rotterdam doet.

Ontwikkeling: Verbetering van de taalvaardigheid van de bevolking is op zich een langzaam proces. Gemeten verschillen tussen de verschillende jaren zijn eerder verklaarbaar vanuit de manier waarop taalvaardigheid wordt gemeten dan dat er werkelijke verschillen zouden zijn.

Figuur 7 Inburgeringsplichtigen per deelgemeente en het aantal dat nog uitgenodigd kan worden voor een traject, 1 januari 2011

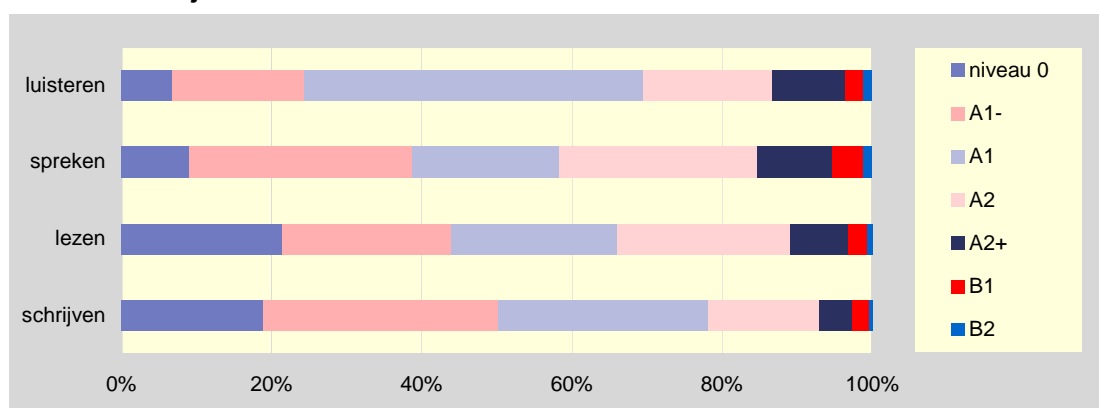
Bron: Centraal Inburgeringsloket, bewerking COS

Begin januari 2011 zijn er iets meer dan 3.500 inburgeringsplichtigen opgenomen in het bestand potentieel inburgeringsplichtigen (BPI). Hiervan kunnen er bijna 2.500 inburgeringsplichtigen worden benaderd voor een traject. De grootte van dit bestand neemt ieder jaar af omdat de immigratie van mensen buiten de EU daalt. Naast de inburgeringsplichtigen zijn er ook inburgeringsbehoefigen die deelnemen aan een traject. Dit zijn mensen uit een Europees herkomstland die zich in Nederland vestigen.

Het aantal inburgeringsplichtigen is het grootst in de deelgemeenten Delfshaven en Feijenoord. Op afstand volgen de deelgemeenten Charlois, Noord en Kralingen-Crooswijk. Vanaf 2010 is er opnieuw aanbesteed en de meeste taal&participatietrajecten worden aangeboden in de wijken met de grootste taalachterstanden. Dat zijn Delfshaven en Feijenoord.

Ontwikkeling: Het aantal inburgeringsplichtigen neemt af. Begin 2011 zijn het er 10.000 minder dan begin 2009.

Figuur 8 Begintoetsen Nederlands bij aanvang inburgeringstraject gedurende het jaar 2010

Bron: JOS

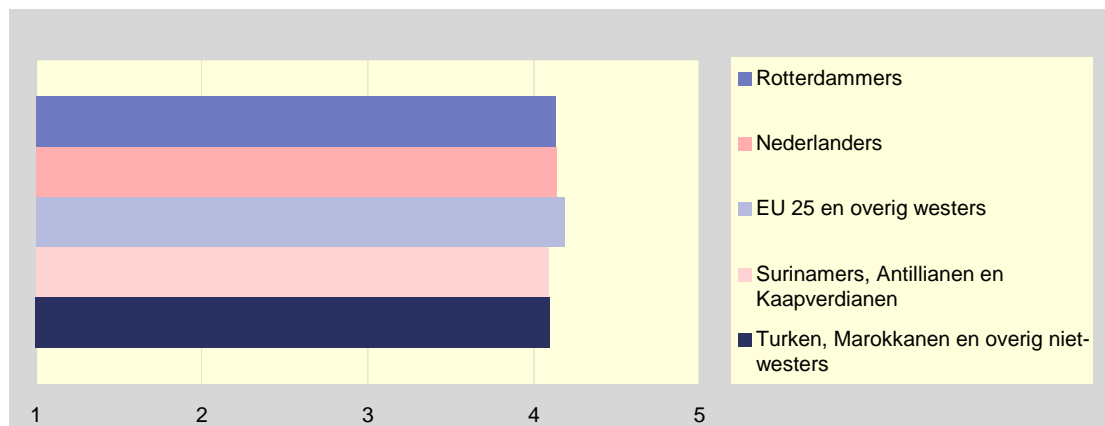
Bij aanvang van een inburgeringstraject wordt een taaltoets Nederlands met de onderdelen lezen, luisteren, schrijven en spreken afgenomen. Een klein deel van instromers in het inburgeringstraject heeft het laagste niveau (niveau 0) voor luisteren naar en het spreken van de Nederlandse taal. Bij niveau 0 beheersen de instromers de Nederlandse taal voor het getoetste onderdeel niet. Ruim drie op de vijf van hen heeft niveau A1- of A1 voor luisteren en de helft voor spreken. Op niveau A1 is men een beginnend taalgebruiker voor dat onderdeel. Men is vertrouwd met dagelijkse uitdrukkingen en basiszinnen in persoonlijke sfeer, kan vertrouwde namen en woorden in zeer eenvoudige zinnen begrijpen en kan basisformulieren invullen. Op niveau A1- is het niveau nog net te laag om te spreken over een beginnend taalgebruiker.

Op de begintoets lezen en schrijven wordt lager gescoord: een vijfde deel heeft niveau 0, krap de helft heeft A1- of A1 voor lezen en drie op de vijf voor schrijven.

Ontwikkeling: Het taalniveau van de instromers van inburgeringstrajecten is ten opzichte van 2008 nauwelijks veranderd. Alleen het beginniveau luisteren en schrijven is licht hoger in 2010 vergeleken met de voorgaande jaren. Het aantal toetsen is in 2010 lager dan in 2009, namelijk 5 duizend ten opzichte van 15 duizend.

Sociale competentie

Figuur 9 Kengetal sociale competentie, 2010

Bron: Omnibusenquête, COS

N.b. Hoe hoger het kengetal sociale competentie, hoe meer men zich sociale competent vindt

Het kengetal sociale competentie is gebaseerd op de volgende uitspraken:

- Ik laat een ander altijd uitpraten
- Ik durf mijn mening te geven
- Ik kan mijn gevoelens onder woorden brengen
- Ik kan inschatten wat een ander voelt
- Ik kan met anderen samenwerken
- Ik kan voor mijzelf opkomen
- Ik kan conflicten voorkomen

Rotterdamers vinden in meerderheid van zichzelf dat ze sociaal competent zijn. Bij sociale competentie gaat het om vaardigheden als samenwerken, luisteren, voor jezelf opkomen en conflicten voorkomen. Er is nauwelijks verschil tussen de groepen naar geslacht, leeftijd of etnische groep.

Ontwikkeling: het beeld van Rotterdamers over hun sociale competentie is nauwelijks veranderd in de periode 2007 - 2010.

Samenvatting Kennis: de basisvaardigheden en competenties

Het opleidingsniveau van de eerste generatie allochtonen is beduidend lager dan die van de tweede generatie en autochtonen. Wanneer wordt gekeken naar jongeren in de leeftijdsgroep 17 tot en met 22 jaar dan wordt zichtbaar dat de eerste generatie allochtonen relatief vaker behoren tot de voortijdig schoolverlaters. De tweede generatie is vaker nog scholier zonder startkwalificatie.

In de periode 2007 – 2010 is het aandeel startgekwalificeerden gestegen, onder autochtonen meer dan onder allochtonen én onder de eerste generatie is de stijging groter dan onder de tweede generatie. Toch blijft het aandeel VSV-ers onder de eerste generatie hoger dan onder de twee andere groepen.

Het hebben van een startkwalificatie betekent dat er betere kansen op de arbeidsmarkt zijn. De Rotterdamse beroepsbevolking beschikt minder vaak over een startkwalificatie dan de beroepsbevolking van de andere drie grote steden. Het verschil met de andere steden is nauwelijks veranderd gedurende de afgelopen jaren.

De taalvaardigheid wordt door Kaapverdianen, Turken en Marokkanen lager ingeschat dan door Antillianen en Surinamers. Het aantal inburgeringsplichtigen neemt ieder jaar af omdat de

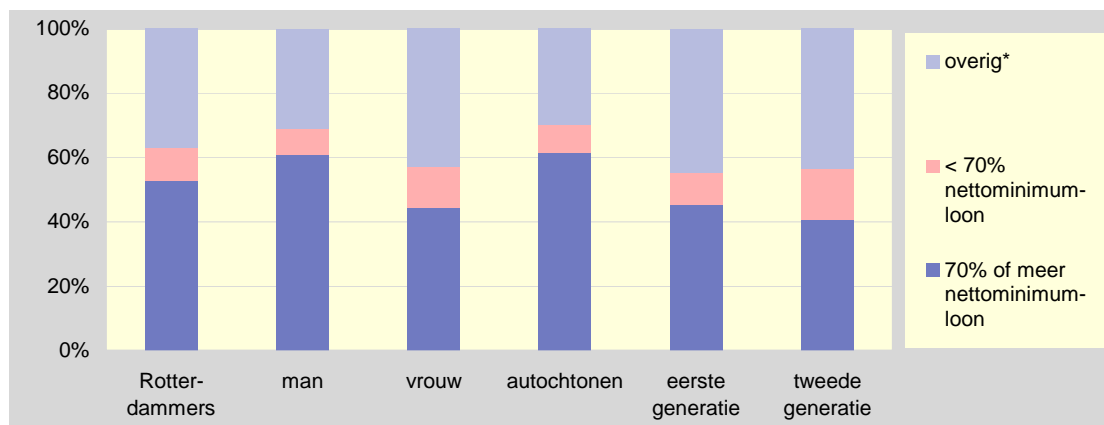
immigratie van mensen buiten de EU daalt. In de periode 1 januari 2007 tot 2011 is er een daling van 10.000 inburgeringsplichtigen, een halvering van het aantal in 2007.

Grofweg genomen heeft zeven op de tien instromers in een inburgeringstraject een score onder A2 op de begin-taaltoets. Het niveau is niet veranderd.

Uit de vragen over sociale competentie gesteld aan Rotterdammers blijkt dat Rotterdammers zichzelf in meerderheid sociaal competent vinden. Dit beeld is niet veranderd in de periode 2007 – 2010.

4 Materieel: het inkomen en arbeid

Figuur 10 Persoonlijk inkomen uit arbeid (15 jarigen tot en met 64 jaar), 2008

Bron: CBS (RIO), bewerking COS

* De categorie overig bestaat uit personen zonder inkomen uit arbeid (geen inkomen of inkomen uit uitkering)

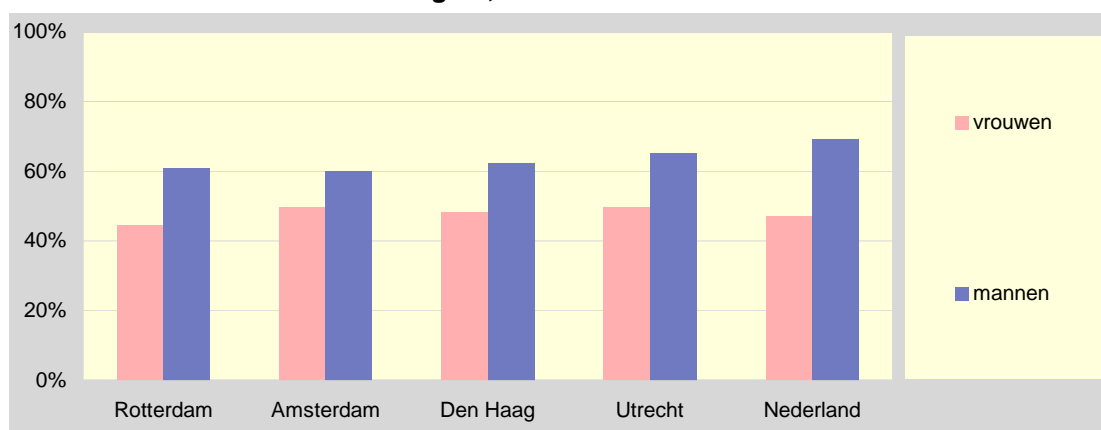
Economisch zelfstandig zijn diegenen in de leeftijdsgroep 15 tot en met 64 jaar die uit arbeid een inkomen hebben van 70 procent van het nettominimumloon of meer. Van de Rotterdammers behorend tot deze leeftijdsgroep is 53 procent economisch zelfstandig.

Vrouwen (45 procent) zijn minder vaak economisch zelfstandig dan mannen (61 procent). Wanneer het gemiddelde persoonlijk inkomen van vrouwen en mannen wordt vergeleken, is het inkomen van vrouwen lager.

Autochtonen zijn vaker dan allochtonen een inkomen economisch zelfstandig. Allochtonen van de tweede generatie hebben dit het minst vaak. Zij hebben relatief vaker dan de beide andere groepen een inkomen onder de 70 procent. Hierbij speelt de leeftijd een rol. De tweede generatie in deze leeftijdsgroep is gemiddeld 12 jaar jonger dan de eerste generatie en 13 jaar dan de autochtone groep.

Ontwikkeling: Sinds 2003 is het economisch zelfstandigheid in de leeftijdsgroep 15 tot en met 64 jaar toegenomen van 48 naar 53 procent in 2008. Bij vrouwen is er een sprake van een stijging van 5 procentpunten, bij mannen van iets meer dan 4. Onder de eerste generatie allochtonen is het aandeel economisch zelfstandigen gestegen met ruim zes procentpunten. Deze stijging is groter dan onder autochtonen: bijna vijf procentpunten en bij de tweede generatie, drie procentpunten.

Figuur 11 Aandeel bewoners in de leeftijdscategorie 15 tot en met 64 jaar dat economisch zelfstandig is*, 2008

Bron: CBS (RIO), bewerking COS

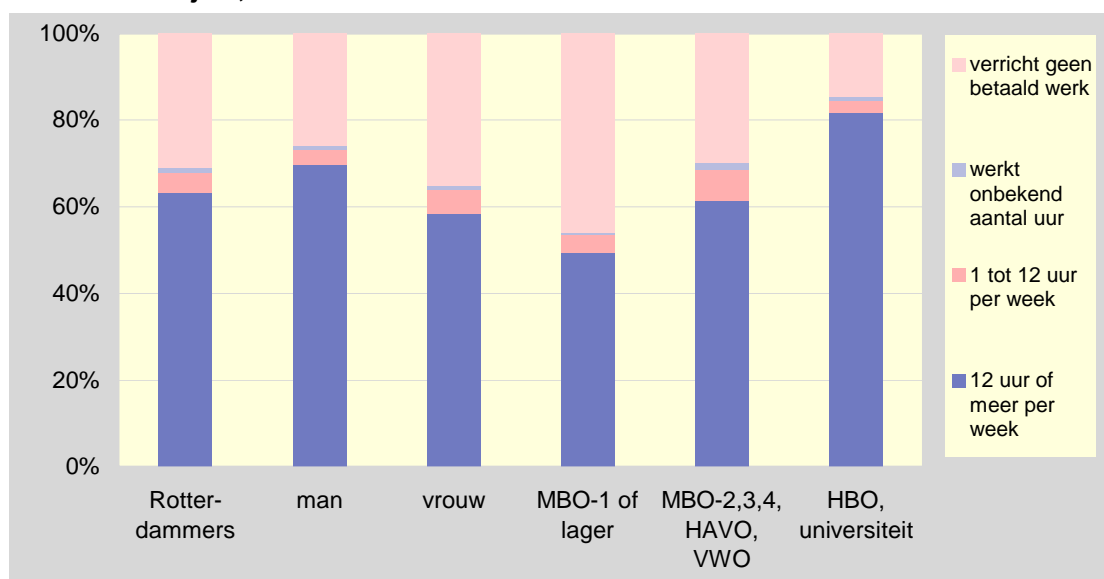
*Definitie economische zelfstandigheid: een persoon in de leeftijdsgroep 15 tot en met 64 jaar wordt als economisch zelfstandig beschouwd wanneer zij of hij beschikt over een inkomen uit arbeid van 70 procent van het nettominimumloon of meer.

N.b. Voor economische zelfstandigheid is dezelfde definitie gebruikt als voor de landelijke Emancipatiemonitor. De kleine verschillen met het landelijk cijfer zijn te wijten aan het analysebestand. Het berekenen van de gemeentelijke cijfers is alleen mogelijk met het Regionaal Inkomensbestand. De cijfers voor de emancipatiemonitor zijn berekend met het Inkomensbestand.

Het aandeel economisch zelfstandige vrouwen in de leeftijdsgroep 15 tot met 64 jaar is in Rotterdam 45 procent en voor mannen 61 procent. Vergeleken met de andere drie grote steden is het percentage vrouwen met een dergelijk inkomen drie tot vijf procentpunten lager. Ten opzichte van het Nederlands gemiddelde (47 procent) zijn vrouwen in Rotterdam minder vaak economisch zelfstandig en in de drie andere grote steden vaker.

Ontwikkeling: Ten opzichte van 2003 is het percentage Rotterdamse vrouwen dat economisch zelfstandig is met vijf procentpunten gestegen, landelijk is dit zes punten. In de andere grote steden is de stijging vier procentpunten.

Figuur 12 Betaalde arbeid naar arbeidsduur van de leeftijdsgroep 15 tot en met 64 jaar, 2010

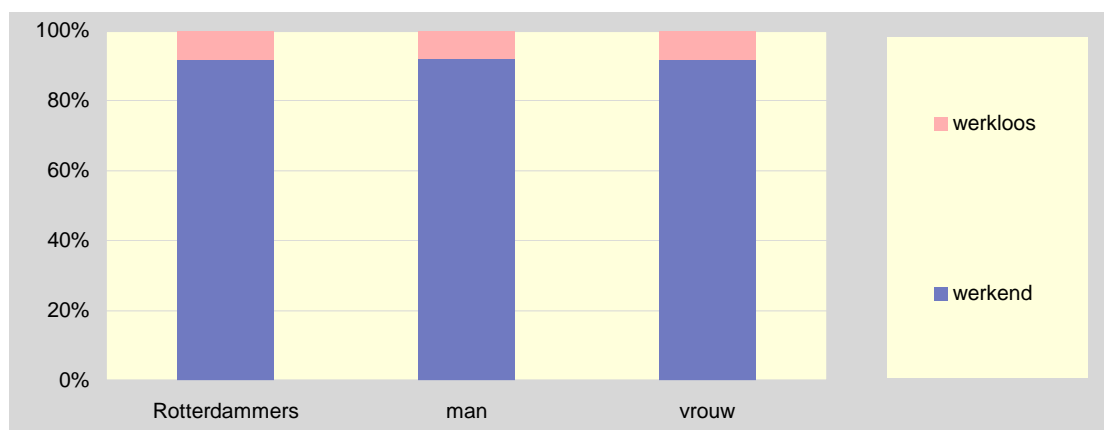

Bron: Omnibusenquête, COS

Iedere Rotterdammer in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar behoort tot de *potentiële* beroepsbevolking. Van deze groep verricht ruim drie op de vijf (12 uur of meer per week) betaald werk. Vrouwen hebben minder vaak een betaalde baan dan mannen. Wanneer zij wel werken dan is dit vaker dan mannen minder dan 12 uur per week. Laagopgeleiden hebben het minst vaak betaald werk, hoogopgeleiden het vaakst. Het hebben van een kleine baan komt iets minder vaak voor bij hoogopgeleiden dan bij de andere twee groepen.

Ontwikkeling: In de periode 2007 – 2010 is er geen verandering, eenzelfde aandeel Rotterdammers zegt betaald werk te hebben. Ook wanneer wordt gekeken naar groepen en naar de 12-uursgrens zijn er geen trends te zien.

Figuur 13 Aandeel werkenden en werklozen in de Rotterdamse beroepsbevolking, 2009

Bron: Enquête Beroepsbevolking, CBS

Tot de beroepsbevolking rekenen we de werkenden en werklozen in de leeftijdsgroep 15 tot en met 64 jaar. Het aandeel werklozen is onder de vrouwelijke beroepsbevolking gelijk aan die onder mannelijke beroepsbevolking.

Ontwikkeling: Vergeleken met 2007 is de werkloosheid in het jaar 2008 onder vrouwen licht gedaald en is sinds 2008 even hoog als onder mannen. In 2009 is de werkloosheid onder vrouwen en mannen licht gestegen.

Samenvatting Materieel: het inkomen en arbeid

Het aandeel vrouwen in de leeftijdsgroep 15 jaar tot en met 64 jaar dat economisch zelfstandig is, is in 2008 45 procent. Vergeleken met het Nederlands gemiddelde zijn vrouwen in Rotterdam minder vaak economisch zelfstandig. In de drie andere grote steden zijn vrouwen juist vaker economisch zelfstandig dan gemiddeld in Nederland. Ten opzichte van 2003 is het percentage Rotterdamse vrouwen dat economisch zelfstandig is met vijf procentpunten gestegen. Landelijk is de stijging groter, namelijk zes procentpunten.

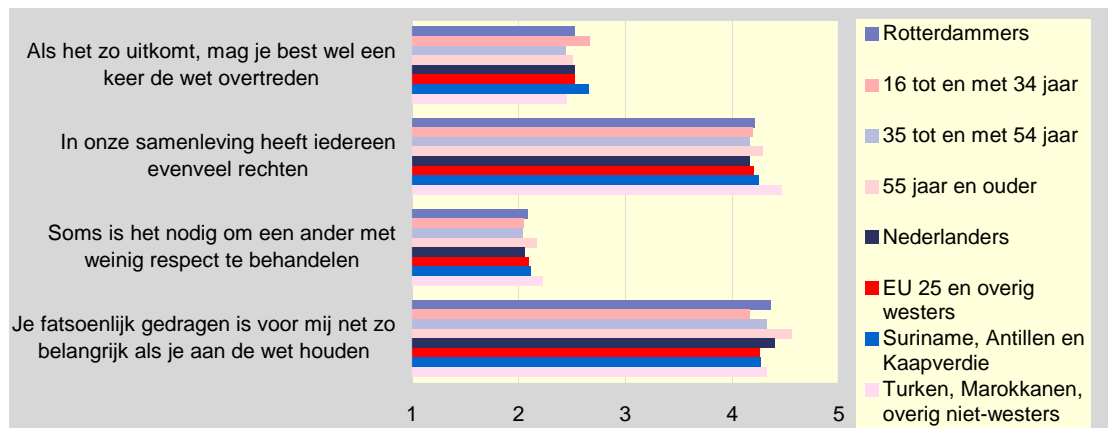
De economische zelfstandigheid binnen de eerste generatie allochtonen neemt sneller toe dan onder autochtonen en de tweede generatie. Hierdoor neemt de achterstand van de eerste generatie ten opzichte van de autochtone Rotterdammers af. Onder de eerste generatie Rotterdamse allochtonen is het aandeel economisch zelfstandigen sinds 2003 gestegen met ruim zes procentpunten. Deze stijging is groter dan onder Rotterdamse autochtonen (bijna vijf procentpunten) en dan onder de tweede generatie (drie procentpunten).

Ruim drie van de vijf Rotterdammers van 15 tot en met 64 jaar verricht betaald werk en werkt per week 12 uur en meer. Vrouwen en laagopgeleiden hebben minder vaak een betaalde baan dan mannen en midden- en hoogopgeleiden. De werkloosheid binnen de beroepsbevolking is in 2009 onder vrouwen even hoog als die onder mannen en bij beiden licht hoger dan in 2008.

5 Beleving en opvattingen: tolerantie, emancipatie en discriminatie

Wetten en regels

Figuur 14 Wetten en regels, 2010

Bron: Omnibusenquête, COS

N.b. Hoe hoger de score hoe meer eens met de uitspraak.

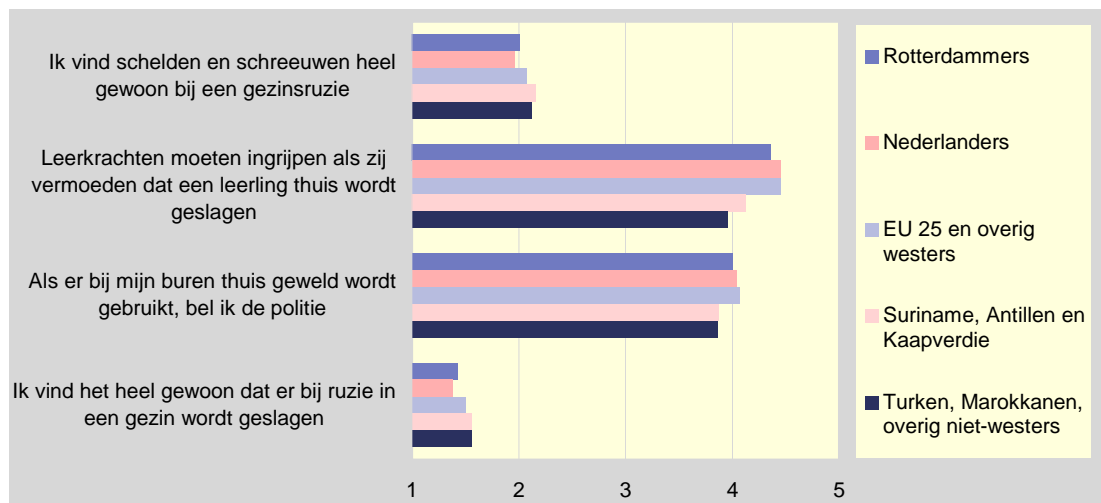
De jongste leeftijdsgroep vindt vaker dat je als het zo uitkomt best wel de wet mag overtreden dan de andere leeftijdsgroepen. De verschillende groepen Rotterdammers, behalve de groep Turken, Marokkanen en overige niet-westers, verschillen nauwelijks van mening over dat iedereen in onze samenleving evenveel rechten heeft. De groep niet-westerse allochtonen zegt dit vaker.

Rotterdammers van 55 jaar of ouder vinden iets vaker dan andere groepen dat het soms nodig is om een ander met weinig respect te behandelen en dat je fatsoenlijk gedragen net zo belangrijk is als je aan de wet houden.

Ontwikkeling: Dat iedereen evenveel rechten heeft, vinden de Rotterdammers in 2010 iets vaker dan in 2007. De eerste en tweede generatie allochtonen en met name de groep Turken, Marokkanen en overige niet-westers onderstrepen in 2010 vaker deze stelling dan in 2007.

Huiselijk geweld

Figuur 15 Huiselijk geweld, 2010

Bron: Omnibusenquête, COS

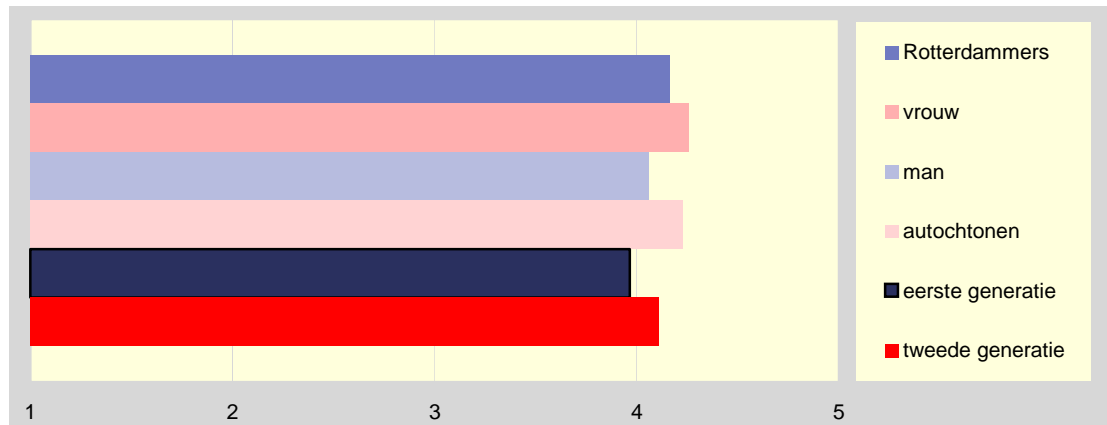
N.b. Hoe hoger de score hoe meer men het eens is met de uitspraak.

Dat er wordt geschreeuwd en gescholden bij een gezinsruzie, vinden de meeste Rotterdammers niet gewoon. De meeste Rotterdammers vinden dat een leerkracht moet ingrijpen wanneer hij of zij vermoedt dat een leerling thuis wordt geslagen. Niet-westerse allochtonen zijn hierin iets terughoudender. Dat er wordt geslagen bij een ruzie in een gezin vinden weinig Rotterdammers gewoon. Over het algemeen vinden maar weinig Rotterdammers huiselijk geweld acceptabel en denken niet-westerse allochtonen iets minder terughoudend over huiselijk geweld dan Nederlanders en westerse allochtonen.

Ontwikkeling: Verandering in de mening over huiselijk geweld doet zich vanaf 2007 nauwelijks voor. Over het algemeen vindt men huiselijk geweld niet gewoon. Het verschil in mening tussen niet-westerse allochtonen en Nederlanders en westerse allochtonen is nog kleiner geworden.

Houding ten opzichte van seksuele omgang tussen man en vrouw

Figuur 16 Seksuele omgang tussen vrouw en man, 2010

Bron: Omnibusenquête, COS

N.b. Hoe hoger de schaalscore des meer men vindt dat vrouwen en mannen gelijkwaardig zijn in de seksuele omgang. Een aanpassing van de stellingen in 2009 heeft er toe geleid dat het maken van een schaal seksuele omgang statistisch verantwoord is.

De schaalscore seksuele omgang van Rotterdammers is gebaseerd op de uitspraken:

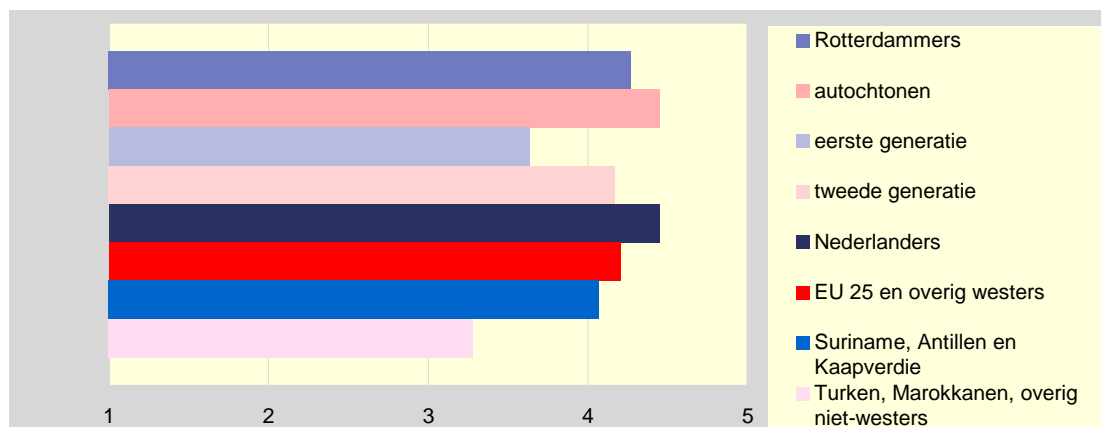
- Als een vrouw nee zegt tegen seksuele toenadering, bedoelt ze ook nee
- Als een man een vaste relatie heeft of getrouwd is, dan heeft hij recht op seks
- Als een man een vrouw een tik op haar billen geeft, is dat voor haar een compliment
- Als het om seks gaat, mag alleen de man het initiatief nemen

Het merendeel van de Rotterdammers is voor een gelijkwaardige seksuele omgang tussen vrouw en man. Dat is voor alle groepen zo. Vrouwen leggen iets meer de nadruk op gelijkwaardigheid dan mannen en de eerste generatie doet dat iets minder dan autochtonen en de tweede generatie. De mening van de tweede generatie wijkt niet af van het Rotterdams gemiddelde.

Ontwikkeling: De mening van Rotterdammers over seksuele omgang tussen vrouw en man is in 2010 niet anders dan in 2009.

Homoseksualiteit

Figuur 17 Kengetal tolerantie homoseksualiteit, 2010

Bron: Omnibusenquête, COS

N.b. Hoe hoger het kengetal hoe toleranter de houding

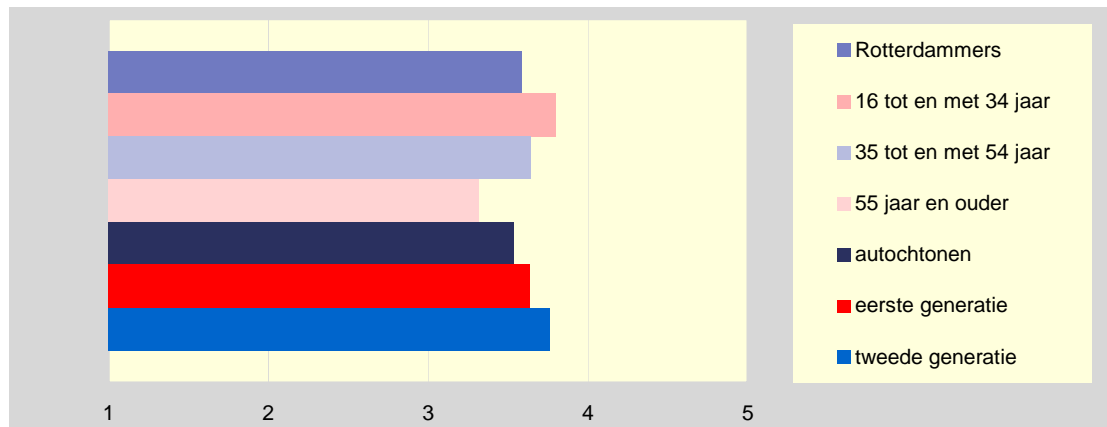
De tolerantie van Rotterdammers is gebaseerd op de uitspraken:

- Ik vind het een probleem als kinderen op school les krijgen van een homoseksuele leraar of lerares
- Homoseksuele mannen en vrouwen moeten hun leven kunnen leiden zoals zij dat willen
- Ik vind het niet prettig om met een homoseksuele man of vrouw te moeten omgaan
- Het zou mij niet uitmaken als een familielid homoseksueel blijkt te zijn

Rotterdammers hebben een tolerante houding ten opzichte van homoseksualiteit. Het kengetal is hoog, wat betekent dat de tolerantie ten aanzien van homoseksualiteit groot is. Verschillen naar etnische groep laten zien dat de tolerantie onder de groep Turken, Marokkanen en overige niet-westers het minst is. Onder de eerste generatie is de tolerantie minder dan onder de tweede generatie en autochtonen.

Ontwikkeling: De tolerantie van Rotterdammers ten opzichte homoseksualiteit is nauwelijks veranderd in de periode 2007-2010 en is steeds hoog.

Figuur 18 Kengetal tolerantie cultuur en geloof, 2010

Bron: Omnibusenquête, COS

N.b. Hoe hoger het kengetal hoe toleranter de houding

Het kengetal tolerantie cultuur en geloof is gebaseerd op de volgende uitspraken:

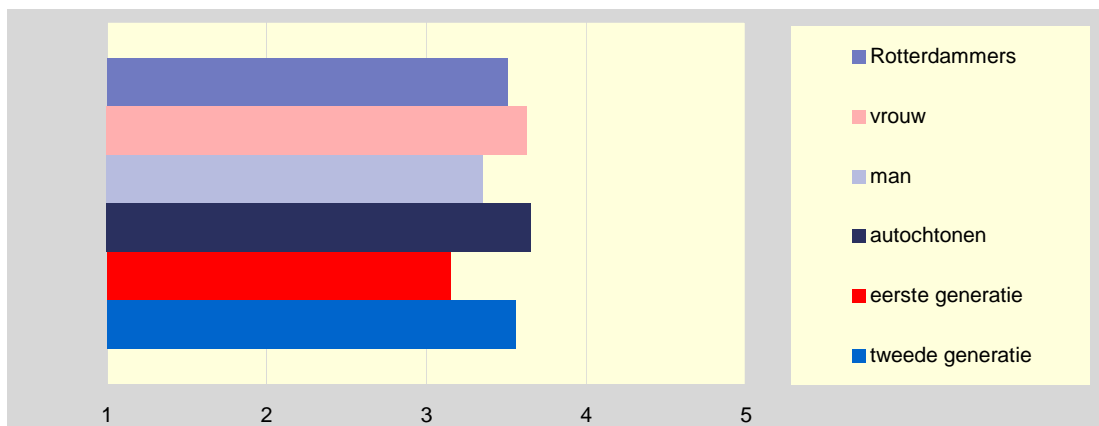
- Kinderen moeten naar een school die aansluit bij het geloof van de ouders
- Het is vervelend wanneer je dochter wil trouwen met iemand met een andere cultuur of herkomst
- Ik zou het een probleem vinden als er mensen met een andere cultuur of herkomst naast mij komen wonen
- De westerse leefwijze en de leefwijze van moslims gaan niet samen

Tweede generatie allochtonen tonen zich (iets) toleranter ten opzichte van andere culturen en geloven dan autochtonen. Dit is grotendeels te verklaren door leeftijdsverschil en niet door afkomst. Rotterdammers van 55 jaar of ouder stellen zich vergeleken met de andere leeftijdsgroepen het minst tolerant op.

Ontwikkeling: De tolerantie ten opzichte van cultuur en geloof is sinds 2007 nauwelijks veranderd.

Beleving inkomen, arbeid, en zorg- en huishoudelijke taken

Figuur 19 Kengetal emancipatie inkomen, 2010

Bron: Omnibusenquête, COS

N.b. Hoe hoger de score hoe meer geëmancipeerd wordt gedacht over inkomen.

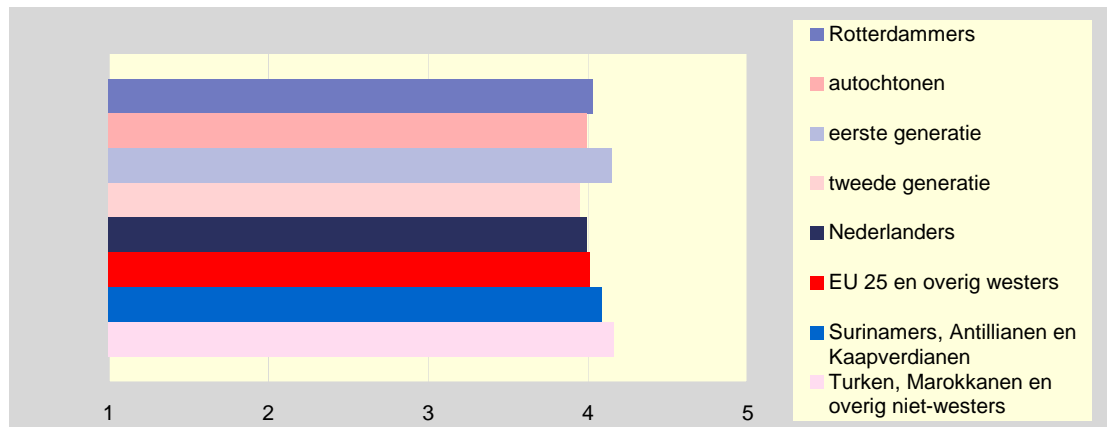
Het kengetal emancipatie inkomen is gebaseerd op de uitspraken:

- Het is voor jongens belangrijker dan voor meisjes dat zij later een eigen inkomen verdienen
- Als het inkomen van de vrouw net genoeg is om de kinderopvang te betalen, kan ze net zo goed thuis blijven om zelf voor de kinderen te zorgen
- De man kan het beste de verantwoordelijkheid hebben voor het geld

Vrouwen vinden een eigen inkomen belangrijk. Mannen hechten minder belang aan een eigen inkomen van de vrouw. Tweede generatie allochtonen verschillen in dit opzicht niet van autochtonen. Eerste generatie allochtonen vinden een eigen inkomen voor vrouwen het minst van belang.

Ontwikkeling: De opvattingen over het eigen inkomen voor vrouwen zijn niet veranderd in de afgelopen vier jaar.

Figuur 20 Kengetal emancipatie en arbeid, 2010

Bron: Omnibusenquête, COS

N.b. Hoe hoger de score hoe meer geëmancipeerd wordt gedacht over arbeid.

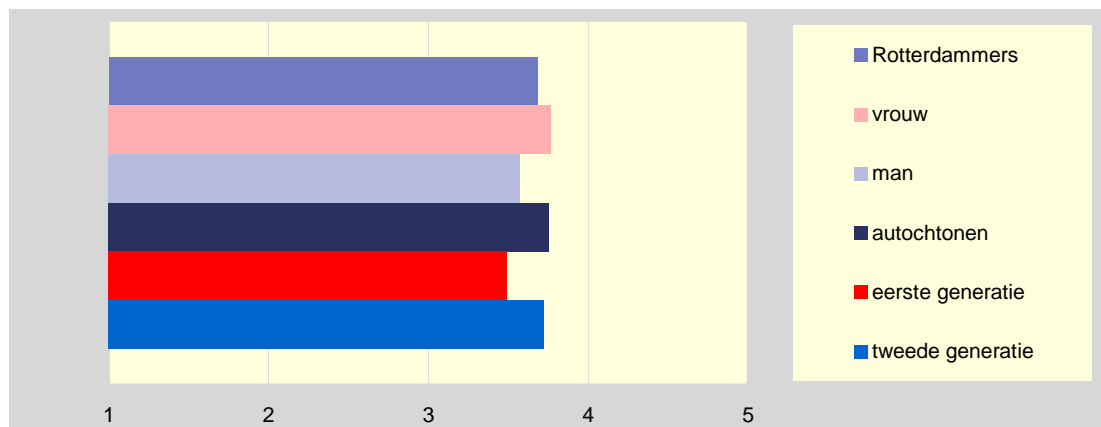
Het kengetal emancipatie en arbeid is gebaseerd op de uitspraken:

- Betaalde arbeid is belangrijk voor je inkomen
- Betaalde arbeid is belangrijk omdat je zo een bijdrage levert aan de maatschappij
- Betaalde arbeid is belangrijk voor je zelfontplooiing en zelfontwikkeling
- Betaalde arbeid is belangrijk vanwege de contacten met anderen
- Betaalde arbeid is belangrijk omdat het je maatschappelijk aanzien geeft

De meeste Rotterdammers vinden betaalde arbeid belangrijk. Geslacht en leeftijd hebben weinig invloed op de mening van de Rotterdammer. Ook op de onderliggende stellingen wordt er vrijwel gelijk geantwoord door mannen en vrouwen en ook door de verschillende leeftijdsgroepen. De eerste generatie allochtonen geven iets vaker aan arbeid belangrijk te vinden dan autochtonen en de tweede generatie.

Ontwikkeling: Ten opzichte van de vorige meting is het belang van arbeid voor de eerste generatie iets toegenomen. Kijkend naar etnische herkomst doet deze verandering zich vooral voor bij de groep Turken, Marokkanen en overige niet-westerse allochtonen.

Figuur 21 Kengetal emancipatie en zorg, 2010

Bron: Omnibusenquête, COS

N.b. Hoe hoger de score hoe meer geëmancipeerd wordt gedacht over zorg.

Het kengetal emancipatie en zorg is gebaseerd op de uitspraken:

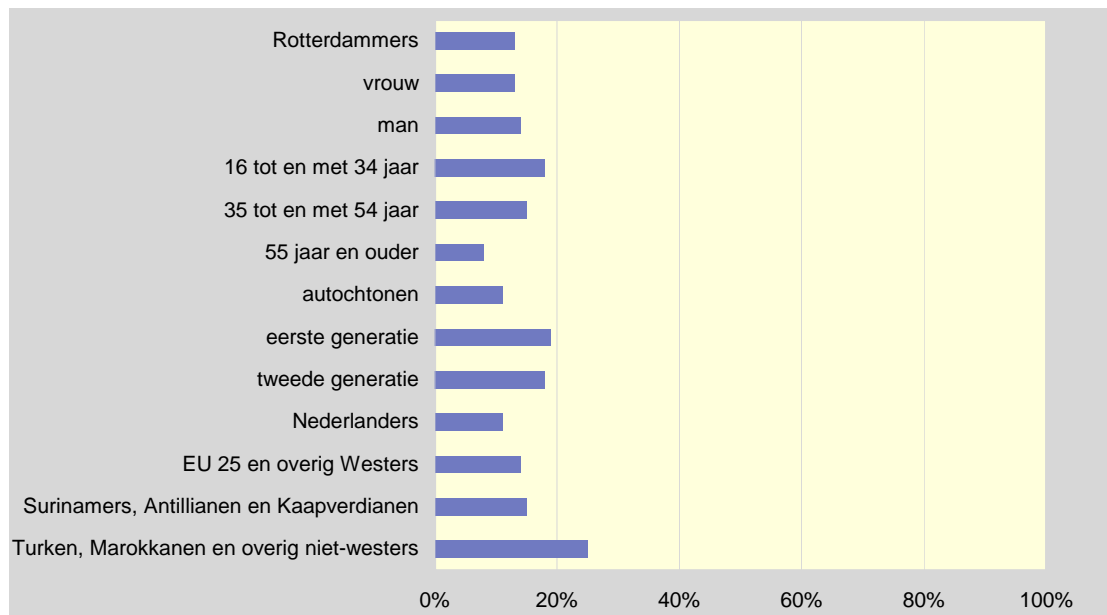
- Een vrouw is geschikter om kleine kinderen op te vangen dan een man
- De kinderverzorging is evengoed de verantwoordelijkheid van de man als de vrouw
- De vrouw kan het beste de verantwoordelijkheid hebben voor het huishouden
- Een vrouw moet stoppen met werken, als zij een kind krijgt
- Mannen en vrouwen moeten huishoudelijk werk gelijk onder elkaar verdelen

Tweede generatie allochtonen, autochtonen en vrouwen denken geëmancipeerder over de verdeling van zorg- en huishoudelijke taken dan eerste generatie allochtonen en mannen. Verschil tussen autochtonen en tweede generatie allochtonen is er niet.

Ontwikkeling: Hoe gedacht wordt over de verdeling van huishoudelijke en zorgtaken is weinig veranderd ten opzichte van 2007. Autochtonen denken iets geëmancipeerder over zorgverdeling dan in 2007.

Ervaringen met discriminatie

Figuur 22 Aandeel bewoners dat zich één of meer malen gediscrimineerd heeft gevoeld de afgelopen 12 maanden, 2010

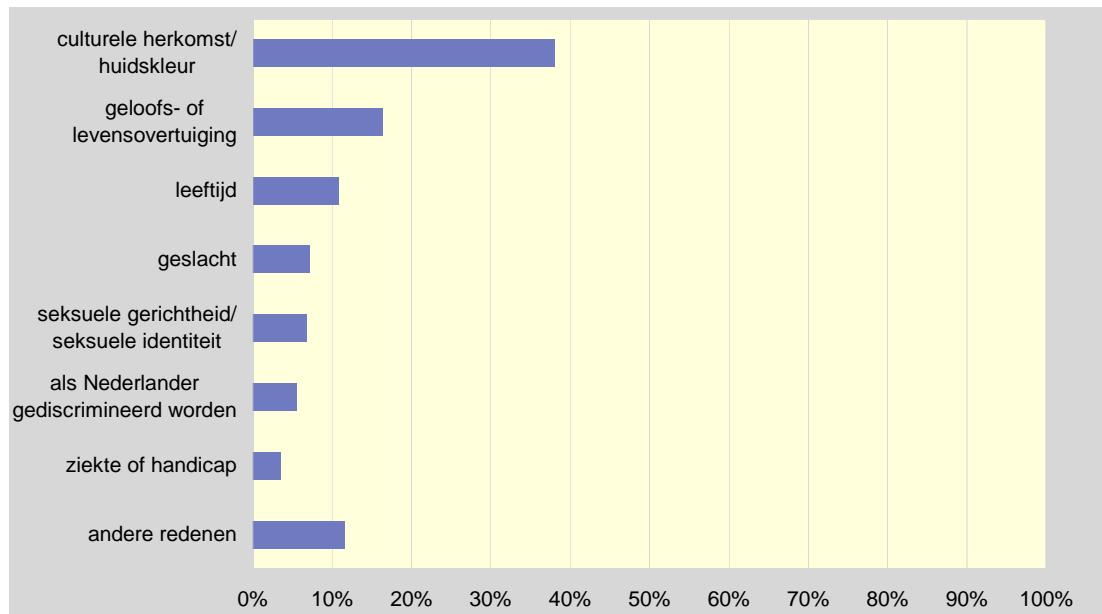

Bron: Omnibusenquête, COS

Dertien procent van de Rotterdammers geeft aan dat hij of zij zich de afgelopen 12 maanden één of meer keren gediscrimineerd heeft gevoeld. Vrouwen en mannen zeggen even vaak dat er sprake is geweest van discriminatie. De leeftijdsgroep van 55 jaar en ouder voelt zich minder vaak gediscrimineerd dan de andere twee leeftijdsgroepen. Allochtonen, met name Turken, Marokkanen en overig niet-westers, voelen zich vaker gediscrimineerd dan autochtonen.

Ontwikkeling: Het percentage Rotterdammers dat zich in 2010 gediscrimineerd voelt, is ten opzichte van 2007 gezakt van 21 procent naar 13 procent. Afname van het gevoel gediscrimineerd te worden, doet zich voor onder alle groepen. Wordt er gekeken naar de afname ten opzichte van 2009 dan neemt het percentage af bij de volgende groepen: de leeftijdsgroep 35 tot en met 54 jaar, de eerste generatie en de etnische groep Turken, Marokkanen en overig niet-westers.

Figuur 23 De grond waarop discriminatie plaatsvindt, 2010

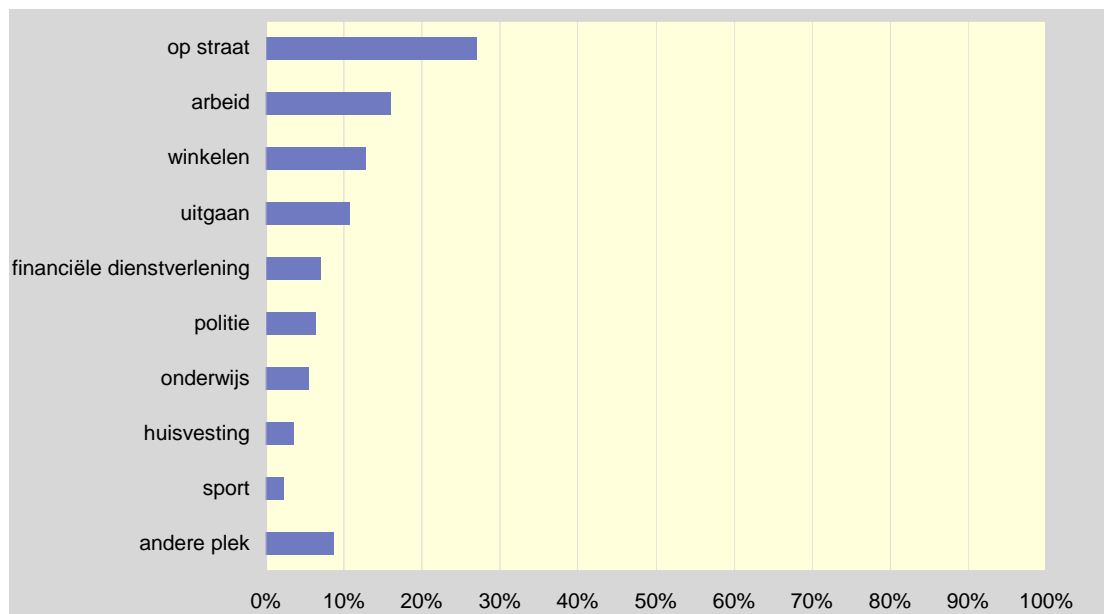

Bron: Omnibusenquête, COS

De reden waarom men zich gediscrimineerd voelt, is in 38 procent van de gevallen de culturele herkomst en/of de huidskleur. Op de tweede plaats staat geloofs- of levensovertuiging (16 procent), daarna volgen leeftijd, geslacht en seksuele gerichtheid.

Ontwikkeling: Minder vaak dan in 2007 worden leeftijd, geslacht en ziekte of handicap genoemd als grond waarop discriminatie plaatsvindt. Het als Nederlander gediscrimineerd worden is toegenomen.

Figuur 24 Het terrein waar discriminatie plaatsvindt, 2010

Bron: Omnibussenquête, COS

De straat wordt het vaakst genoemd als terrein waar discriminatie plaatsvindt. Minder dan een vijfde deel van degenen die zich gediscrimineerd voelen, geeft aan dat ook tijdens het winkelen en het werk momenten zijn dat men zich gediscrimineerd voelt. Daarna volgen tijdens het uitgaan, bij contacten met de politie en tijdens de financiële dienstverlening.

Ontwikkeling: In 2010 worden contacten met de politie minder vaak genoemd dan in 2007. Op de andere terreinen is er nauwelijks verschil.

Samenvatting Beleving en opvattingen: tolerantie, emancipatie en discriminatie

Tolerantie:

Over het algemeen vinden Rotterdammers dat iedereen evenveel rechten heeft. Ten opzichte van 2007 vindt men dit *vaker*, met name de groep Turken, Marokkanen en overige niet-westerse en de andere allochtone groepen. Ook vinden Rotterdammers dat men zich aan de wet en regels moet houden. Dit wordt echter in 2010 iets minder vaak onderschreven dan in 2007.

De meerderheid vindt huiselijk geweld niet gewoon. Niet-westerse allochtonen denken daar iets terughoudender over dan Nederlanders en westerse allochtonen. Het merendeel van de Rotterdammers vindt de seksuele relaties tussen vrouw en man gelijkwaardig. Vrouwen vinden dat iets vaker dan mannen, de eerste generatie kiest hier iets minder vaak voor dan de tweede generatie en autochtonen.

Ten opzichte van homoseksualiteit tonen Rotterdammers een tolerante houding. In de periode 2007 – 2010 is daar geen verandering in opgetreden. De houding van niet-westerse allochtonen is minder tolerant dan van de westerse allochtonen en Nederlanders.

De tolerantie ten opzichte van cultuur en geloof is onder de oudste leeftijdsgroep wat lager dan onder de andere leeftijdsgroepen. Ten opzichte van 2007 hebben zich geen veranderingen voorgedaan.

Emancipatie:

Het hebben van betaalde arbeid wordt door vrijwel alle groepen belangrijk gevonden. De eerste generatie geeft aan dit belangrijker te vinden dan de tweede generatie en autochtonen. Voorheen was er geen verschil. Het hebben van een eigen inkomen voor vrouwen wordt door vrouwen, de tweede generatie en autochtonen belangrijker gevonden. Mannen en de eerste generatie vinden dit minder belangrijk. Ook wordt door vrouwen, autochtonen en de tweede generatie geëmancipeerder gedacht over de verdeling van zorg- en huishoudelijke taken.

Veranderingen in houding ten opzichte van emancipatie doen zich sinds 2007 nauwelijks voor onder de Rotterdammers.

Discriminatie:

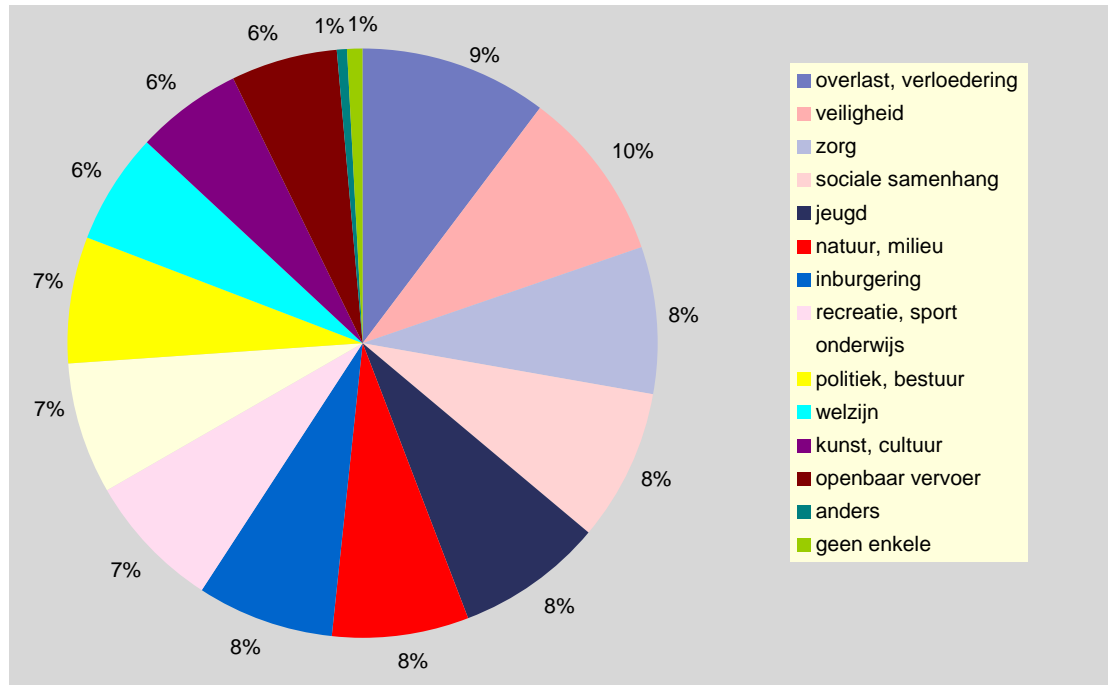
Het deel Rotterdammers dat in 2010 zich gediscrimineerd heeft gevoeld, is lager dan in 2007. Allochtonen voelen zich vaker gediscrimineerd dan autochtonen. Discriminatie vindt het vaakst plaats op straat, tijdens het winkelen en op het werk. De culturele herkomst en/of huidskleur is in een twee vijfde deel van de gevallen de reden.

In de periode 2007 – 2009 heeft zich geen substantiële afname van discriminatie voorgedaan in de beleving van de Rotterdammers. In 2010 is het aandeel Rotterdammers dat zich gediscrimineerd voelt lager.

6 Betrokkenheid: burgerschap in de eigen omgeving

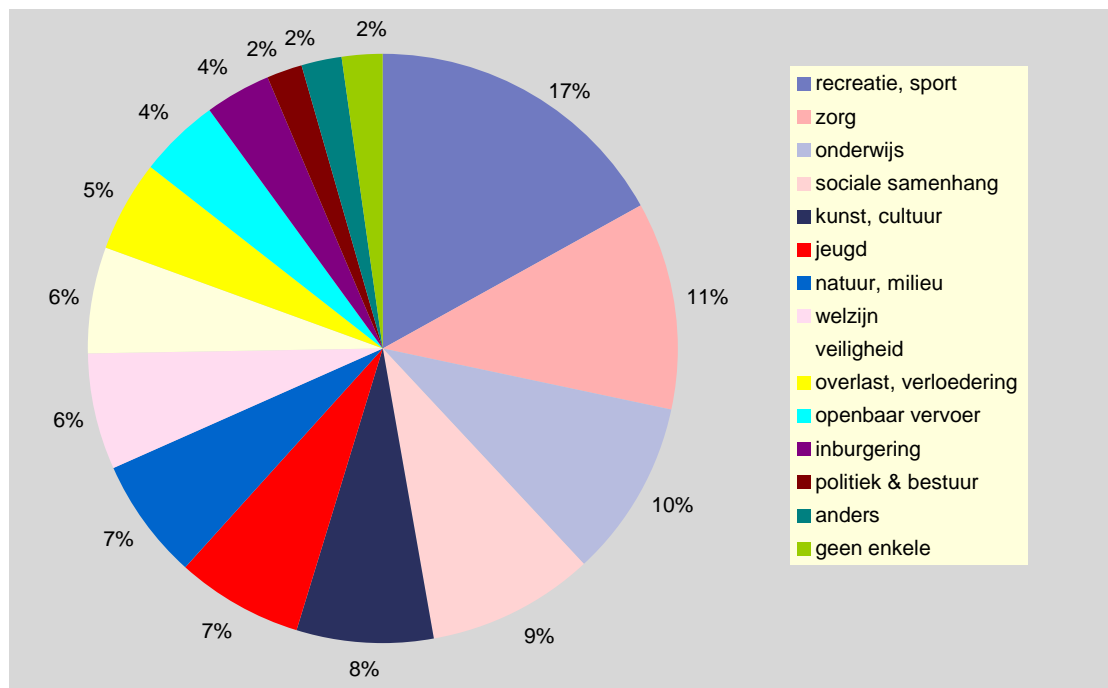
Aan Rotterdammers is gevraagd op welke terreinen zij vinden dat burgers zich actief zouden moeten inzetten, op terreinen zij zelf actief zijn en waar zij zich nog zouden willen inzetten.

Figuur 25 Sectoren waar actieve burgers nodig zijn, 2010

Bron: Omnibussenquête, COS

Figuur 26 Sectoren waar burgers zelf actief zijn, 2010

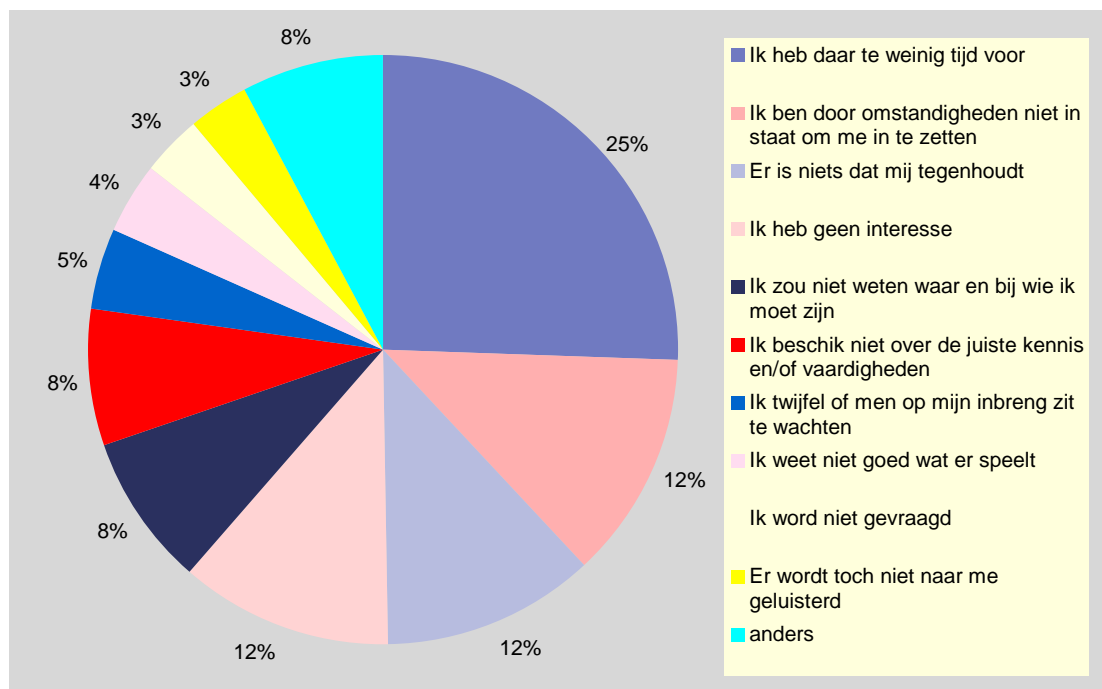
Bron: Omnibussenquête, COS

In alle sectoren zijn er actieve burgers nodig, zo vinden de Rotterdamse inwoners. Geen van de sectoren wordt vaker dan door een tiende deel van de bewoners genoemd.

De Rotterdamse bewoners zijn zelf in hun vrije tijd met name actief in de sector sport en recreatie. Hierna volgen de sectoren zorg, onderwijs en op het gebied van leefbaarheid (sociale samenhang). Politiek & bestuur en inburgering wordt het minst vaak genoemd van alle sectoren. Slechts 2 procent van de bewoners zegt in geen enkele sector actief te zijn.

Ontwikkeling: De mening van de Rotterdammers over waar actieve burgers nodig zijn, is niet veranderd sinds 2007. Op de vraag waar de Rotterdammers zelf actief zijn, geven zij minder vaak aan actief te zijn op het vlak van verloedering en overlast. Minder vaak dan in 2007 wordt gezegd dan men op geen enkel terrein actief is.

Figuur 27 Motieven om geen actieve burger te zijn, 2010

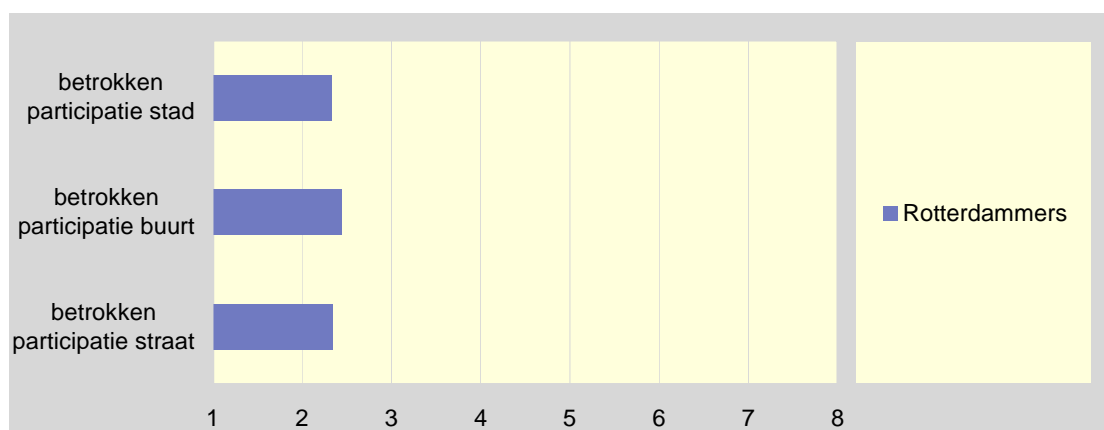

Bron: Omnibusenquête, COS

Gebrek aan tijd weerhoudt een kwart van de Rotterdammers om actief te worden. Daarnaast vindt 12 procent van de Rotterdammers dat zij door omstandigheden niet in staat zijn zich in te zetten. Ruim een tiende deel zegt dat er geen motief is om geen actief burger te zijn en nog eens een tiende deel zegt geen interesse te hebben.

Ontwikkeling: Vaker dan in 2007 geven Rotterdammers aan geen interesse te hebben in het actief burger zijn, minder vaak worden de volgende redenen genoemd: men twijfelt of er op de inbreng van hen wordt gewacht en men weet toch niet wat er speelt.

Figuur 28 Mate van actieve betrokkenheid bij plannen voor stad, buurt en straat, 2010

Bron: Omnibusenquête, COS

N.b. Hoe hoger de score hoe meer actief betrokken.

Aan de bewoners is een aantal items voorgelegd waarmee de betrokkenheid met de stad, buurt en straat is gemeten.

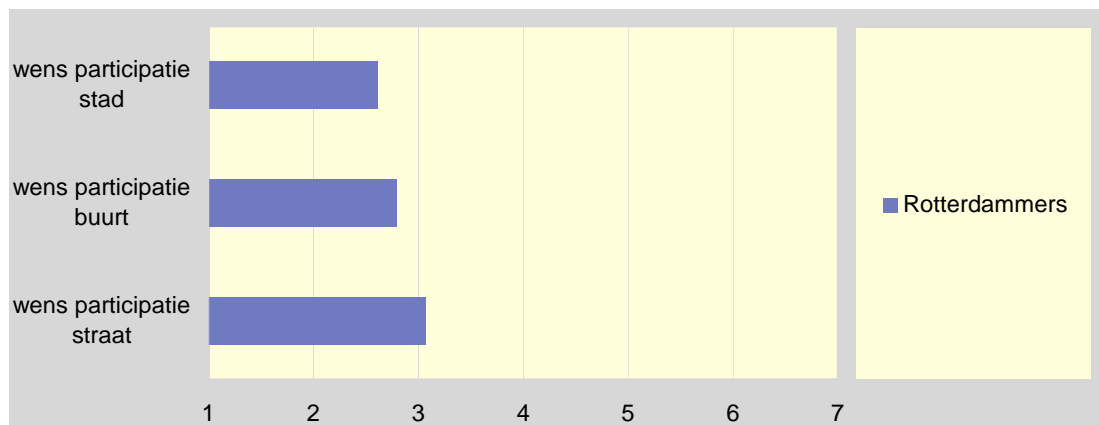
Voor de betrokkenheid met plannen voor stad, buurt en straat zijn dit de volgende items:

1. Ik ken geen plannen
2. Ik ben niet betrokken geweest
3. Ik ben geïnformeerd
4. Ik heb geadviseerd
5. Ik heb meebedacht
6. Ik heb op verzoek een plan gemaakt
7. Ik heb zelf (met anderen) een plan gemaakt en aangeboden
8. Ik heb aan de uitvoering meegewerkt

De meeste burgers zijn nauwelijks betrokken bij plannen om de stad, buurt en straat te verbeteren. De verschillen naar stad, buurt en straat zijn klein. Verschillen naar geslacht en generatie zijn er nauwelijks. De eerste generatie geeft aan iets minder betrokken te zijn geweest bij plannen voor de stad en voor de straat.

Ontwikkeling: Vergeleken met 2007 is de betrokkenheid bij plannen voor stad, straat en buurt enigszins toegenomen. Met name de oudste leeftijdsgroep en Nederlanders zijn wat vaker betrokken bij de plannen voor de straat. De toename is beperkt.

Figuur 29 Gewenste betrokkenheid bij plannen voor stad, buurt en straat, 2010

Bron: Omnibusenquête, COS

N.b. Hoe hoger de score hoe meer betrokken de inwoners wensen te zijn.

Aan de Rotterdammers is gevraagd of ze meer betrokken willen zijn bij plannen voor hun stad, buurt en/of straat. Aan hen zijn de volgende items voorgelegd:

1. Ik wil niet betrokken worden
2. Ik wil over de plannen geïnformeerd worden
3. Ik wil bij de plannen adviseren
4. Ik wil nieuwe plannen mee bedenken
5. Ik wil worden gevraagd om met eigen plannen te komen
6. Ik wil zelf (met anderen) plannen maken en aanbieden
7. Ik wil aan de uitvoering van plannen meewerken.

De wens om op een actieve manier betrokken te worden bij plannen voor stad, buurt en straat is niet groot onder Rotterdammers. De bereidheid om betrokken te zijn is het grootst als het de eigen straat betreft. De oudste leeftijdsgroep, de 55-plussers, hebben minder intenties om actief te zijn dan de andere leeftijdsgroepen. De tweede generatie toont meer interesse voor plannen voor de stad en buurt dan autochtonen en de eerste generatie.

Ontwikkeling: De wens om betrokken te worden is vooral voor de stad afgenomen in de periode 2007 - 2010, met name bij de oudste leeftijdsgroep. Bij de jongste leeftijdsgroep is de bereidheid om zich (meer) in te zetten voor de buurt en de straat sterker afgenomen dan bij de andere leeftijdsgroepen. Bij de eerste generatie neemt de belangstelling voor het betrokken zijn bij stad, buurt en straat meer af dan bij de tweede generatie en autochtonen.

Samenvatting Betrokkenheid: burgerschap in de eigen omgeving:

In alle sectoren van de samenleving zijn actieve burgers nodig, aldus de Rotterdammers. Desondanks is men vooral actief op het gebied van sport en recreatie, zorg, onderwijs en leefbaarheid (sociale samenhang). De belangrijkste reden om *niet* actief te zijn, is gebrek aan tijd hiervoor en door omstandigheden niet in gelegenheid zijn. Daarnaast is er een gebrek aan belangstelling. Ten opzichte van 2007 is er weinig veranderd in de participatie van burgers in de diverse sectoren.

De actieve betrokkenheid bij plannen voor stad, buurt en straat is laag onder de Rotterdamse bewoners. De wens om betrokken te worden is eveneens laag. Wel verschilt dit naar schaalniveau: de wens om te participeren bij plannen voor de straat is hoger dan voor buurt en stad. Vergeleken met 2007 is de betrokkenheid bij plannen voor stad, straat en buurt licht toegenomen. Met name de oudste leeftijdsgroep en autochtonen zijn wat vaker betrokken bij de plannen voor de straat. De verschillen blijven klein.

De wens om betrokken te worden is vooral voor de stad afgenomen, met name bij de oudste leeftijdsgroep. Bij de jongste leeftijdsgroep is de bereidheid om zich in te zetten voor de buurt

en de straat sterker afgenomen dan bij de andere leeftijdsgroepen .
De betrokkenheid van de eerste generatie is lager dan bij de tweede generatie en autochtonen.

Bijlagen

Definitielijst

Allochtoon (CBS definitie)	Persoon van wie tenminste één ouder in het buitenland is geboren.
Autochtoon (CBS definitie)	Persoon van wie de beide ouders in Nederland zijn geboren.
Beroepsbevolking	Degenen behorend leeftijdsgroep 15 tot en met 64 jaar en actief zijn op arbeidsmarkt (werkend of werkloos).
Economisch zelfstandig	Economisch zelfstandig zijn degenen die beschikken over een persoonlijk inkomen uit arbeid dat 70 procent van het nettominimumloon of hoger is.
Eerste generatie allochtoon	Persoon die in het buitenland is geboren met tenminste één in het buitenland geboren ouder.
EU overig 25	Allochtoon afkomstig uit één van de 25 landen behorend tot de Europese Unie exclusief Nederland.
Inburgeringsbehoefte	Alle allochtonen (vreemdelingen en Nederlanders) van 16 tot en met 60 jaar die (a) niet inburgeringsplichtig zijn, (b) minder dan acht jaren tijdens de leerplichtige leeftijd in Nederland verbleven.
Inburgeringsplichtig	Alle Rotterdammers van 16 tot en met 60 jaar die vreemdeling zijn (geen Nederlandse nationaliteit) met uitzondering van degenen die op 1-1-2007: (a) jonger dan 16 of ouder dan 60 waren, (b) met een tijdelijk doel in Nederland verbleven, (c) onrechtmatig in Nederland verbleven, (d) ten minste acht jaren tijdens de leerplichtige leeftijd in Nederland verbleven, (e) blijkens het diplomaregister van de IBG-groep voldoende opgeleid waren, (f) onderdaan waren van een lidstaat van de Europese Unie, de Europese Economische Ruimte of Zwitserland, (g) diplomaat waren.
Jongeren met startkwalificatie	Jongeren in de leeftijdsgroep 17 tot en met 22 jaar die beschikken over een diploma havo, vwo, mbo-niveau 2 of hoger.
Niet-westerse allochtoon	Allochtoon met als herkomst groepering een van de landen in de werelddelen Afrika, Latijns-Amerika, Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije.
Potentiële beroepsbevolking	De leeftijdsgroep 15 tot en met 64 jaar.

Taalniveau	Onder taalbeheersing wordt verstaan luister- en leesvaardigheid in het Nederlands op de niveau's A1, A2 en B1 (of hoger) volgens het Europese raamwerk vreemde talen. Dit niveau is vastgesteld op basis van het aantal goed beantwoorde vragen in een taaltoets van CITO.
Tweede generatie allochtoon	Tweede generatie allochtoon: persoon die in Nederland is geboren met tenminste één in het buitenland geboren ouder.
Voortijdig schoolverlaters	Jongeren in de leeftijdsgroep 17 tot en met 22 jaar die geen opleiding volgen en niet in het bezit zijn van een diploma havo, vwo, mbo-niveau 2 of hoger.
Westerse allochtoon	Allochtoon met als herkomstgroepering een van de landen in de werelddelen Europa (excl. Turkije), Noord-Amerika en Oceanië of Indonesië of Japan.